

УДК 378.126

DOI 10.31494/2412-9208-2019-1-2-271-281

THE STRUCTURE AND CONTENT OF THE INTERPRETER'S PROFESSIONAL COMPETENCE AS THE BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF THE MODEL OF THE INTERPRETER TRAINER'S METHODOLOGICAL COMPETENCE

СТРУКТУРА І ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УСНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК ОСНОВА РОЗРОБКИ МОДЕЛІ ЙОГО МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

TETIANA PASICHNYK,

PhD in Pedagogical Sciences,
Associate Professor

<https://orcid.org/0000-0001-5176-6661>

tpasechnik76@gmail.com

Kyiv National Linguistic University

✉ 73 Velyka Vasylkivska St.,
Kyiv, Ukraine, 03680

ТЕТЯНА ПАСІЧНИК,

кандидат педагогічних наук, доцент

Київський національний
лінгвістичний університет

✉ вул. Велика Васильківська, 73,
Київ, 03680

Original manuscript received: August 17, 2019

Revised manuscript accepted: September 02, 2019

ABSTRACT

The problem of the development of the interpreter trainer's professional competence, in particular its methodological component, is crucial nowadays. The working model of the interpreter's professional competence must be suggested to determine the structure and content of the interpreter trainer's methodological competence. The conducted analysis of the recent studies suggests that there is no commonly accepted opinion as for the content and components of this competence among scholars. The role of the interpreter trainer's methodological competence is essential in the methodology of teaching interpreting. Therefore, the purpose of the article is to determine the structure and content of the interpreter's professional competence as the basis for developing the model of the interpreter trainer's methodological competence. We consider the interpreter's professional competence to be an integrative quality of an interpreter, a dynamic combination of two components: 1) cognitive and activity, and 2) personal and reflective. This competence is also readiness and ability of an interpreter to work professionally and improve his skills throughout life. The cognitive and activity component of the interpreter's professional competence includes professional knowledge, skills, and abilities that correspond to intercultural, interpreting, professional and social competencies. The personal and reflective component includes psycho-physiological, moral and ethical, emotional and volitional characteristics of an interpreter as well as his ability to reflect. Thus, the personal and reflective component includes the qualities, skills and abilities that correspond to professional personal competence. Successful formation of the interpreter's

professional competence greatly depends on the professional competence of interpreter trainers, in particular on their methodological competence. The prospect of further studies is the development of the working model of the structure and content of the interpreter trainer's methodological competence. The components of the interpreter's professional competence must be considered to develop such model and the effective methodology for training interpreter trainers.

Key words: *interpreter's professional competence, interpreter trainer's professional competence, interpreter trainer's methodological competence, interpreter trainer, professional competence.*

Вступ. Роль перекладачів у сучасному глобалізованому світі є безперечною. Завдяки активній взаємодії між країнами, стрімкому розвитку відносин у всіх сферах життєдіяльності необхідність взаєморозуміння займає ключову позицію. Відповідно від перекладача суспільство вимагає бездоганного володіння фаховою компетентністю. Саме тому належна підготовка усних та письмових перекладачів у закладах вищої освіти має важливе значення. На сьогоднішній день актуальною є проблема формування професійної компетентності майбутніх викладачів усного перекладу, зокрема їх методичної компетентності. Для визначення структури і змісту методичної компетентності викладача усного перекладу необхідно побудувати робочу модель його професійної компетентності. Аналіз останніх досліджень свідчить, що серед науковців немає єдиного загальноприйнятого визначення змісту та складових цієї компетентності, незважаючи на її ключову роль у методиці викладання перекладу. На нашу думку, це зумовлено суперечливим тлумаченням серед науковців самого терміна “компетентність”. Крім того, такий стан пов'язаний з тим, що не існує і загальноприйнятого підходу до розгляду процесу усного перекладу, теоретична модель якого знаходиться в стані розвитку. Зміст і структура професійної компетентності усного перекладача (ПКУП) залежить як від сучасних умов розвитку суспільства, так і від вимог, що висуваються до рівня підготовки перекладачів. Тому компонентний склад ПКУП не є незмінним, натомість перебуває в постійному розвитку та процесі його вдосконалення. Для того, щоб визначити структуру та зміст методичної компетентності викладача усного перекладу, необхідно на основі аналізу та синтезу наявних підходів до структури ПКУП запропонувати власну робочу модель цієї компетентності.

Проблему визначення компонентного складу професійної компетентності перекладача вивчали В. Комісаров, Л. Латишев, В. Провоторов, Л. Черноватий, І. Сімкова, Р. Штольц, Р. Белл, О. Швейцер, Е. Пім, А. Норберт, Р. Белл, Г. Шрев, К. Норд, С. Королькова, І. Алексеева, Н. Гавриленко, Т. Ганічева, І. Халеева, Т. Онопченко, Д. Келлі, дослідники RASTE group, проєкту Європейський магістр з перекладу та інші. Проблема компетентностей усного перекладача є недостатньо розробленою, вона стала об'єктом досліджень таких учених, як Н. Зінукова, А. Володько, А. Панова, D. Gile, S. Kalina, E. Postigo Pinazo та деяких інших. Було запропоновано різні

тлумачення, моделі та компонентний склад професійної / фахової компетентності усного перекладача. Проте однозначності серед учених щодо сутності та структури ПКУП немає. Крім того, на сьогоднішній день не існує наукових розвідок проблеми вивчення структури і змісту професійної компетентності усного перекладача як основи для розробки моделі його методичної компетентності. Тому **мета статті** – визначити структуру і зміст професійної компетентності усного перекладача як основи для розробки моделі його методичної компетентності. **Завдання** статті: 1) проаналізувати сучасні підходи до компонентного складу професійної компетентності перекладача, 2) проаналізувати сучасні підходи до ПКУП, 3) запропонувати робочу модель та визначення ПКУП у межах нашого дослідження.

Методи та методики дослідження. Для досягнення поставленої мети використовуються методи критичного аналізу наукових джерел, синтезу та узагальнення теоретичних положень.

Результати та дискусії.

У сучасних наукових розробках йдеться як про професійну перекладацьку компетентність (компетенцію), так і про професійну / фахову компетентність перекладача. На наш погляд, ці поняття різного рівня. Перекладацька (технологічна / інструментальна / технічна / методологічна) компетентність (компетенція) є складовою фахової / професійної компетентності перекладача, яку ми вважаємо якістю особистості. Аналізуючи наявні джерела з поставленої проблеми, будемо використовувати термінологію її авторів.

А. Швейцер розглядає перекладацьку компетенцію як багатовимірну категорію, а саме: як 1) особливе перекладацьке володіння двома мовами, коли мови співвідносяться одна з одною, 2) здатність до перекладацької інтерпретації вхідного тексту, 3) володіння техніками перекладу, які забезпечують адекватне відтворення оригіналу, включаючи модифікації, необхідні для успішного подолання соціокультурного бар'єру, 4) знання норм мови перекладу, знання перекладацьких норм, що визначають вибір стратегії перекладу, знання норм стилю та жанру тексту, 5) соціокультурні знання необхідні для адекватної інтерпретації тексту-оригіналу, 6) предметні знання, необхідні для здійснення успішного перекладу (Швейцер, 1988).

В. Комісаров, ураховуючи специфіку міжмовної комунікації та різноманітні форми перекладацької діяльності, запропонував цілісну структуру професійної компетенції перекладача, у процесі становлення якої формується своєрідна мовна особистість. Ця компетентність включає такі компоненти: мовний, текстотвірний, комунікативний та технічний (Комісаров, 2011). Мовний компонент включає всі аспекти володіння мовою, характерні для будь-якого її носія. Однак специфіка мовленнєвої діяльності перекладача вимагає від нього володіння не однією мовою, а як мінімум двома, задіяними в процесі перекладу. Текстотвірний компонент включає вміння створювати тексти різних типів відповідно до правил, прийнятих у певному суспільстві.

Комунікативна компетенція, на думку В. Комісарова, полягає в уміннях перекладача враховувати лінгвосоціокультурні знання отримувачів вихідного тексту, їхні можливі реакції, а в разі необхідності робити певні корекції. Технічну компетенцію у своїй концепції автор розглядає як специфічні знання, вміння та навички, необхідні для виконання перекладу. До перекладацьких знань автор відносить розуміння сутності та задач перекладацької діяльності, знання основних положень теорії перекладу, варіантів перекладацької стратегії, технічних прийомів перекладу. Щодо вмінь, то В.Н. Комісаров говорить, що неможливо виділити та описати всі вміння, які забезпечують процес перекладу через їх комплексний характер (Коммисаров, 2011: 337). Він виділяє найбільш важливі, до яких відносить такі: вміння переключатися з однієї мови на іншу, вміння розуміти текст як перекладач (більш глибоко), вміння аналізувати смисл висловлювання, вміння виявляти перекладацькі проблеми, обирати способи їх вирішення, вміння правильно використовувати технічні прийоми перекладу та долати труднощі, пов'язані з лексичними, граматичними, стилістичними особливостями мови оригіналу, вміння редагувати текст перекладу тощо. Стрімкий інформаційний розвиток суспільства та розширення інструментальних технічних можливостей у перекладацькій діяльності визначають необхідність володіння перекладачем інформаційно-технічними вміннями, які не були описані у роботах В.Н. Комісарова.

Заслугує розгляду ще один підхід до перекладацької компетенції як мультикомпонентної структури, розроблений Л. Латишевим та В. Провоторовим, які визначають це поняття як сукупність знань, умінь та навичок, що дозволяють перекладачеві успішно вирішувати свої професійні задачі (Латышев, Провоторов, 2001: 8). До цієї категорії вчені включають такі складові: базові, специфічні та спеціальні. До базової складової перекладацької компетенції автори відносять знання, уміння та навички, необхідні перекладачу для здійснення всіх видів перекладу (писемного чи усного), незалежно від жанру тексту оригіналу. До специфічної складової належать знання, уміння та навички, необхідні для здійснення одного або декількох схожих видів перекладу. Спеціальна складова перекладацької компетенції включає знання, уміння та навички, необхідні під час перекладу текстів певного стилю та жанру. Цей підхід до структури перекладацької компетенції є вдалим для методики навчання перекладу, так як у цій структурі закладено поетапність формування цієї компетенції.

Прихильники так званого мінімалістського підходу розглядають перекладацьку компетенцію як суперкомпетенцію, що полягає в умінні генерувати варіанти перекладу та вмінні вибирати лише один з них (А. Рут, 1992). Вони не заперечують, що в перекладача повинні бути сформовані лінгвістичні, соціокультурні знання та вміння, але вміння генерувати та вибирати є ключовими. Цей підхід обґрунтовано вважають обмеженим, але, на наш погляд, важливим здобутком його

прихильників є врахування етапів процесу перекладу в трактуванні змісту перекладацької компетенції, хоча, звичайно, не всіх.

Найбільш поширений підхід до змісту компетентності перекладача був запропонований А. Норбертом. Вона включає п'ять базових компетенцій відповідно до специфіки діяльності перекладача: мовну; текстотвірну, культурну, предметну та компетенцію переносу (A. Neubert, 2000). А. Гуртадо пропонує більш розгорнуту структуру цієї компетентності, до якої відносить лінгвістичну, екстралінгвістичну, тексторецептивну, текстотвірну, загальну, стратегічну, психофізіологічну компетенції та власне компетенцію переносу (Hurtado, 2005). Ця модель набула подальшого розвитку в працях іспанських дослідників PACTE group (PACTE, 2005). Цю модель професійної компетентності перекладача вважаємо найбільш повною. До її складу ввійшли п'ять субкомпетентностей (білінгвальна, екстралінгвістична, перекладознавча, операційна, стратегічна) та психофізіологічні компоненти. Відмінною ознакою цієї моделі є те, що саме стратегічній субкомпетентності відведено інтегруючу роль. Її функція полягає в забезпеченні ефективності процесу перекладу (плануванні, виконанні, оцінюванні результатів перекладу, ідентифікації перекладацьких проблем та їх вирішенні). Л. Черноватий, взявши за основу цю модель, пропонує включити до складу фахової компетентності перекладача п'ять компетенцій: білінгвальну, екстралінгвістичну, перекладацьку, особистісну і стратегічну, яку автор тлумачить слідом за дослідниками PACTE group як надкомпетенцію, яка координує решту компетенцій (Черноватий, 2013).

Багатокомпонентна класифікація складників компетентності перекладача представлена і в матеріалах проекту "European Master's in translation" (EMT, 2017). Ця модель компетентності перекладача містить такі компетентності: 1) лінгвокультурну (лінгвістичні, соціокультурні комунікативні знання і вміння), 2) перекладацьку, до якої входять стратегічна, методологічна і тематична компетентності, 3) технологічну (знання та вміння використовувати технічні ресурси), 4) особистісну, 5) міжособистісну та 6) компетентність надання перекладацьких послуг (вміння надавати перекладацькі та мовні послуги в професійному контексті).

О.Р. Поршнева, моделюючи професійну компетентність перекладача, бере за основу його комплексний рольовий портрет. Вчена виходить за рамки сприйняття перекладача як медіатора комунікації та виділяє дев'ять його ролей, а саме: посередник (забезпечення міжмовної та міжкультурної комунікації), інтерпретатор (інтерпретація ситуації спілкування та поведінки комунікантів), виробник (створення текстів мовою перекладу), психолог (недопущення комунікативних збоїв, кореляція міжособистісних стосунків тощо), організатор (організація умов для праці, адаптація до умов перекладу), дослідник (збір та обробка інформації щодо предметної тематики перекладацької ситуації), адаптатор (адаптація тексту перекладу для учасників комунікації),

коректор (технічне редагування тексту перекладу), редактор (редагування тексту перекладу) (Поршнева, 2004: 51-52). Безумовно, визначені ролі відображають важливі вміння перекладача. Виділені О. Поршневою ролі перекладача визначаються міжмовно-міжкультурною функцією перекладацької діяльності, яка включає такі функції: інформаційно-аналітичну, мовленнєво-прогностичну, міжкультурно-посередницьку, конструктивно-перетворюючу, організаційно-адаптивну, контролюючу, герменевтичну, міжособистісну та кумулятивну (Поршнева, 2004: 58-59). Дослідниця співвіднесла ці функції з необхідними для їх реалізації знаннями, уміннями, навичками та особистісними якостями, що дозволило їй визначити професійно значущі компетенції перекладача, які вона називає готовністю / здатністю до мобілізації декларативних та операційних знань, умінь та якостей, необхідних для вирішення конкретної задачі, виконання дій, що забезпечують орієнтування в професійній діяльності та готовність до оволодіння нею. До професійно значущих компетенцій перекладача О. Поршнева відносить мовну, семантичну, інтерпретативну, текстову і міжкультурну. На наш погляд, доцільно було б включити до цього переліку і особистісну компетенцію, зважаючи на рольовий портрет перекладача, запропонований ученою. Професійну компетентність перекладача науковець визначає як кінцеву ціль професійної підготовки та подальшого саморозвитку, високий рівень актуалізації компетенцій, здатність ефективно виконувати свою професійну діяльність (Поршнева, 2004). При цьому до структури професійної компетентності перекладача вчена відносить лише два компоненти: мотиваційно-ціннісний (усвідомлення специфіки професії та своїх особистісних можливостей у її опануванні, пізнавальні та професійні мотиви) та процесуальний (володіння професійно значущими компетенціями). Недоліком цієї структури, на нашу думку, є ігнорування рефлексивного та емоційно-вольового компонентів професійної компетентності.

Ми погоджуємося з думкою В. Вільса, який наголошував на тому, що компетентність перекладача не є універсальною для здійснення всіх видів перекладу (Wilss, 1996). Однак автор зазначає, що її диференціація існує лише у двох вимірах: за жанром (науково-технічний текст, художній текст, діловий текст та ін.) та за спрямуванням (з рідної мови на іноземну та з іноземної на рідну мову). Ми вважаємо, що необхідно додати до цієї класифікації критерій способу перекладу та розрізняти компетентність усного перекладача та письмового перекладача.

Н. Зінукова запропонувала структуру фахової компетентності усного перекладача, що базується на підході, розробленому дослідницькою групою PACTE та Л. Черноватим. Вчена об'єднала білінгвальну та екстралінгвістичну компетенції в білінгвально-бікультурну та виокремила з екстралінгвістичної предметну компетенцію, що, на наш погляд, не змінює суті підходу PACTE group. Отже, дослідниця пропонує включити до структури фахової компетентності усного перекладача білінгвально-бікультурну, особистісну, предметну, перекладацьку

компетентності і стратегічну, яку вважає ключовою слідом за дослідниками PACTE group. Формування фахової компетентності усного перекладача в концепції Н.В. Зінукової спрямоване на формування особистості перекладача як особливого типу білінгва (Зінукова, 2017). Білінгвально-бікультурна компетентність включає мовну, мовленнєву, лінгвосоціокультурну і навчально-стратегічну компетентності. (Зінукова, 2017: 266). До складу особистісної компетентності автор включає психофізіологічний компонент (уміння читання, письма; когнітивні здібності: пам'ять, увага, логіка, аналіз, синтез тощо) і психологічні характеристики (критичність, психологічна стійкість, самопізнання, самовдосконалення тощо). Автор додає також соціально-адаптивну компетентність, яку трактує як коректну поведінку перекладача з урахуванням морально-етичних і соціальних норм та як відповідальність за якість своєї роботи. Предметну компетентність Н. Зінукова розглядає як знання предмета спеціалізації перекладача, поняттєвий склад певної галузі людської діяльності і міжпоняттєвих зв'язків. До перекладацької компетентності автор відносить знання загальних принципів перекладу і специфіки, що відрізняє його від інших видів мовного посередництва. До цієї компетентності Н. Зінукова відносить такі субкомпетентності: базову (знання, необхідні перекладачеві для усіх видів перекладу), спеціальну (знання, уміння й навички, необхідні для усного перекладу), технологічну (володіння технологією перекладу і перекладацькими трансформаціями), інструментальну (використання документальних і технічних ресурсів, що стосуються роботи перекладача) і пошукову (здатність швидко знайти інформацію, необхідну для розв'язання перекладацьких завдань). Стратегічна компетентність розглядається у дослідженні Н.В. Зінукової так само, як і експертами групи PACTE, тобто як надкомпетентність (Зінукова, 2017).

Більш компактну робочу модель професійної компетентності усного перекладача пропонує А.М. Володько, яка відносить до неї лише такі компетенції: мовну (на рівні рецепції та продукування інформації), комунікативну (уміння переключатися з однієї мови на іншу, добирати відповідники у мові перекладу тощо) та технічну (уміння кодувати і декодувати інформацію, володіння перекладацькими стратегіями, уміння критично аналізувати текст перекладу, використовувати творчий підхід до перекладу тощо). (Володько, 2018). Мовленнєву та соціокультурну компетенції автор не включає до своєї моделі, так як вважає, що вони повинні бути сформованими та вдосконаленими до початку навчання усного перекладу. Ми погоджуємося з тим, що зазначені компетенції мають бути сформовані до початку вивчення дисциплін з усного перекладу, але вони не можуть не входити до професійної компетентності зазначеного вище фахівця. Вочевидь, дослідниця мала на увазі цілі вивчення курсу з усного перекладу, а не компоненти професійної компетентності усного перекладача. Не можемо погодитися і з твердженням, що мовленнєва і соціокультурні компетенції повинні бути вдосконаленими до початку опанування усного перекладу. Ці компетенції

повинні розвиватися й удосконалюватися протягом усього навчання та професійної діяльності, зважаючи на сучасний стрімкий розвиток усіх сфер життєдіяльності людей, які, безумовно, мають безпосередній вплив на функціонування мов.

А. Панова, розробляючи власну модель професійної компетентності усного перекладача, бере за основу функціонально-рольовий репертуар перекладача, запропонований О. Поршневою. Вчена тлумачить професійну компетентність усного перекладача як складне новоутворення, що включає як 1) компетенції, необхідні для здійснення усіх видів перекладу (мовну, герменевтичну, перетворюючу, організаційну, контролюючу, кумулятивну), так і 2) специфічні компетенції, характерні для усної перекладацької діяльності (комунікативну, посередницьку, міжособистісну та міжкультурну) (Панова, 2014). Необхідно зазначити, що диференціація компетенцій на такі дві групи базується на класифікації, запропонованій Л. Латишевим та В. Провоторовим, які виділили базові, специфічні та спеціальні компоненти перекладацької компетентності (Латышев, Провоторов, 2001). Але, на нашу думку, зважаючи на те, що переклад (усний і письмовий) є міжмовною, міжкультурною опосередкованою комунікацією, специфічні складники професійної компетентності усного перекладача, виділені А. Пановою, не є характерними лише для усного перекладу, а є базовими компонентами фахової компетентності як усного, так і письмового перекладача. Тому цей підхід потребує подальшого вдосконалення.

З огляду на вищесказане, можна зробити висновок, що в науковому колі на сьогоднішній день немає одностайності щодо структури та змісту професійної компетентності усного перекладача. У контексті нашого дослідження ми розглядаємо цю компетентність як інтегративну якість фахівця з усного перекладу, яка є динамічним поєднанням когнітивного-діяльнісного та особистісно-рефлексивного компонентів і проявляється у готовності і здатності усного перекладача до успішної реалізації його професійної діяльності та самовдосконалення впродовж життя. Когнітивно-діяльнісний компонент професійної компетентності усного перекладача включає професійні знання, навички, вміння та здатності, що відповідають таким фаховим компетенціям як міжкультурна, перекладацька та фахово-соціальна. За основу для визначення фахових компетенцій усного перекладача ми взяли модель “European Master’s in Translation” (EMT, 2017). Вважаємо доречним об’єднати соціокультурну та лінгвістичну компетенції у міжкультурну, а технологічну компетенцію віднести до перекладацької. Міжособистісна компетенція у нашому дослідженні відповідає фахово-соціальній. Особистісно-рефлексивний компонент охоплює психофізіологічні особливості (пам’ять, увагу, логіку, аналіз, синтез, критичне відношення, психологічну стійкість тощо), морально-етичні (об’єктивність, надійність, скромність, відповідальність, ввічливість, дотримання конфіденційності тощо), емоційно-вольові особливості (особисті якості, що виявляються в

уміннях діяти цілеспрямовано і наполегливо, виявляти вольові зусилля у вирішенні навчальних і професійних проблем, розуміти та контролювати власний емоційний стан у ситуації усного перекладу тощо). Цей компонент включає також сукупність особистісних якостей та ціннісних орієнтацій усного перекладача, що визначають спрямованість особистості на реалізацію своїх професійних вмій та їх удосконалення, на саморозвиток та навчання протягом життя. Крім того, до цього компоненту відносимо здатність до рефлексії. Таким чином, особистісно-рефлексивний компонент включає якості, вміння та здатності особистості, що відповідають фаховій особистісній компетенції. Успішне формування професійної компетентності у майбутніх усних перекладачів залежить значною мірою від рівня підготовки викладачів перекладу, зокрема сформованості у них методичної компетентності.

Висновки. У статті проаналізовано основні підходи до визначення структури і змісту професійної компетентності усного перекладача, запропоновано визначення цієї компетентності у межах нашого дослідження, наведено компоненти ПКУП. Метою подальших розвідок є розробка робочої моделі структури і змісту методичної компетентності викладача перекладу з урахуванням компонентного складу ПКУП.

Література

1. Володько А.М. Методика навчання майбутніх перекладачів усного послідовного науково-технічного перекладу / А. М. Володько // [Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія](#). – 2018. – Вип. 28. – С. 41-47.

2. Зінукова Н.В. Формування фахової компетентності усного перекладача: сучасні методологічні підходи / Н. В. Зінукова // [Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки](#). –2017. – В. 77(2). – С. 53-60.

3. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: Учеб. пособие / В.Н. Комиссаров.– М.: Р. Валент, 2011. – 408 с.

4. Латышев Л. К. Структура и содержание подготовки переводчиков в языковом вузе: Учебно-методическое пособие / Л. К. Латышев, В. И. Провоторов. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 136 с.

5. Панова А.Н. Совершенствование профессиональной компетенции усного переводчика на завершающем этапе обучения средствами игрового моделирования. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovershenstvovanie-professionalnoy-kompetentsii-usnogo-perevodchika-na-zavershayuschem-etape-obucheniya-sredstvami-igrovogo-modelirovaniya>

6. Поршнева Е.Р. Междисциплинарные основы базовой лингвистической подготовки специалиста-переводчика: автореф. на соискание науч. степени докт. пед. наук.: спец.: 13.00.08 // Е.Р. Поршнева. – Казань, 2004. – 43 с.

7. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для вищих закладів освіти за спец. Переклад / Черноватий Л.М. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 368 с.

8. Швейцер А. Д. Перевод как акт межкультурной коммуникации / А. Д. Швейцер // Актуальные проблемы межкультурной коммуникации: Сб. ст. – М.: МГЛУ, 1999. – С. 180–187.

9. European master's in translation. Competence framework 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/info/resources->

partners/european-masters-translation-emt/european-masters-translation-emt-explained_en

10. Hurtado A. Albir. La théorie Interprétative de la Traduction, sa place en traductologie / Hurtado A. Albir // La théorie Interprétative de la Traduction: genese développement. – Paris: Minard Lettres Modernes, 2005. – P. 163-193.

11. Neubert A. Competence in language, in languages, and in translation / A. Neubert // Developing Translation Competence. – Amsterdam: John Benjamins, 2000. – P. 3-18.

12. PACTE 2005: Investigating translation competence: conceptual and methodological issues. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.erudit.org/fr/revues/meta/2005-v50-n2-meta881/011004ar/>

13. Pym A. Translation and Text Transfer: An Essay on the Principles of Intercultural Communication / Anthony Pym. – Frankfurt am Main: P. Lang, 1992. – 228 p.

14. Wilss W. Knowledge and Skills in Translation / W.Wilss. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Pub., 1996. – 259 p.

References

1. Volodko, A. (2018). *Metodyka navchannia maibutnix perekladachiv usnoho poslidovnoho naukovo-tekhnichnoho perekladu* [The methodology of teaching consecutive interpreting of scientific texts to future interpreters], Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvystychnoho universytetu. Seriiia : Pedahohika ta psykhohohiia, 2018, 28, 41-47 [In Ukrainian].

2. Zinukova, N. (2017). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti usnoho perekladacha: suchasni metodolohichni pidkhody [The formation of professional competence in interpreting: modern scientific approach], Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Pedahohichni nauky, 77(2), 53-60 [In Ukrainian].

3. Komyssarov, V. (2011). *Sovremennoe perevodovedeniye. Ucheb. posobyе* [Modern theory of translation]. Moscow: Valent [in Russian].

4. Latyshev, L. (2001). *Struktura y sodержanye podgotovky perevodchikov v yazykovom vuze: Uchebno-metodycheskoe posobyе* [Structure and content of training translators at language universities]. Moscow: NVY-TEZAURUS [in Russian]

5. Panova, A. (2014). *Sovershenstvovanye professyonalnoi kompetentsyy ustnogo perevodchika na zavershaiushchem etape obucheniya sredstvamy yhrovoho modelirovaniya* [The improvement of interpreter's professional competence at the final stage of training by means of game technologies]. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/sovershenstvovanie-professionalnoy-kompetentsii-ustnogo-perevodchika-na-zavershayuschem-etape-obucheniya-sredstvami-igrovogo> [In Russian]

6. Porshneva, E. (2004). *Mezhdystsyplynarniye osnovy bazovoi lnhvystycheskoi podgotovky spetsyalysta-perevodchika. Extended abstract of PhD dissertation.* [Interdisciplinary basis of linguistic training of translators]. Kazan [in Russian].

7. Chernovaty, L. (2013) *Metodyka vykladannia perekladu yak spetsialnosti* [Methodology of Training Future Translators and Interpreters]. Vinnytsia : Nova Knyha [In Ukrainian].

8. Shveitser, A. (1999). *Perevod kak akt mezhkulturnoi kommunykatsyy* [Translation as intercultural communication. Moscow: MHLU [in Russian].

9. European master's in translation (2017). *Competence framework 2017.* Retrieved from https://ec.europa.eu/info/resources-partners/european-masters-translation-emt/european-masters-translation-emt-explained_en

10. Hurtado, A. (2005). *La théorie Interprétative de la Traduction, sa place en traductologie*. Paris: Minard Lettres Modernes.

11. Neubert, A. (2000). Competence in Language, in Languages, and in Translation. In C. Schäffner and B. Adab (Ed.), *Developing Translation Competence* (pp.3-18). Amsterdam: John Benjamins.

12. PACTE (2005). *Investigating translation competence: conceptual and methodological issues*. Retrieved from <https://www.erudit.org/fr/revues/meta/2005-v50-n2-meta881/011004ar/>

13. Pym, A. (1992). *Translation and Text Transfer: An Essay on the Principles of Intercultural Communication*. Frankfurt am Main: P. Lang.

14. Wilss, W. (1996). *Knowledge and Skills in Translation*. Amsterdam: Philadelphia. John Benjamins Pub.

АНОТАЦІЯ

На сьогоднішній день актуальною є проблема формування професійної компетентності майбутніх викладачів усного перекладу, зокрема їх методичної компетентності. Для визначення структури і змісту методичної компетентності викладача усного перекладу необхідно побудувати робочу модель його професійної компетентності. Аналіз останніх досліджень свідчить, що серед науковців немає єдиного загальноприйнятого визначення змісту та складових цієї компетентності, незважаючи на її ключову роль у методиці викладання перекладу. Тому метою статті є визначення структури і змісту професійної компетентності усного перекладача як основи для розробки моделі його методичної компетентності. Ми розглядаємо професійну компетентність усного перекладача як інтегративну якість фахівця з усного перекладу, яка є динамічним поєднанням когнітивного-діяльнісного та особистісно-рефлексивного компонентів і проявляється в готовності та здатності до успішної реалізації його професійної діяльності та самовдосконалення впродовж життя. Когнітивно-діяльнісний компонент професійної компетентності усного перекладача включає професійні знання, навички, вміння та здатності, що відповідають таким фаховим компетенціям, як міжкультурна, перекладацька та фахово-соціальна. Особистісно-рефлексивний компонент охоплює психологічні, морально-етичні, емоційно-вольові особливості усного перекладача та його здатність до рефлексії. Таким чином, особистісно-рефлексивний компонент включає якості, вміння та здатності, що відповідають фаховій особистісній компетенції. Успішне формування професійної компетентності в майбутніх усних перекладачів залежить значною мірою від рівня їх підготовки, зокрема від сформованості в них методичної компетентності. Перспективою подальших розвідок є розробка робочої моделі структури і змісту методичної компетентності викладача усного перекладу з урахуванням компонентного складу його професійної компетентності.

Ключові слова: викладач усного перекладу, професійна компетентність, методична компетентність викладача усного перекладу, професійна компетентність викладача усного перекладу, професійна компетентність усного перекладача.